

UNELE ASPECTE PRIVIND POPULAȚIA URBANĂ DIN BAZINUL r. PRUT

Iurie BEJAN

Institutul de Ecologie și Geografie al AȘM

The towns of the basin of the Prut river represent a new tampon region between Republic of Moldova and the European Union. From the hierarchical point of view, the towns of that region can be classified in 4 groups:

- Less than 5 thousands inhabitants (Costești, Cornești, Iargara)
- 5-10 thousands inhabitants (Lipcani, Briceni, Ocnîța, Cupcini, Cantemir)
- 10-20 thousands inhabitants (Edineț, Glodeni, Fălești, Nisporeni, Leova)
- More than 20 thousands inhabitants (Ungheni, Cahul)

Introducere

Bazinul r. Prut reprezintă o regiune strategică a Republicii Moldova, fiind situată în imediata apropiere de România, țară membră a Uniunii Europene. Suprafața bazinului, pe toată întinderea sa, nu depășește lățimea de 50 km, ceea ce reprezintă un avantaj enorm în perspectiva adoptării Legii privind „micul trafic de frontieră”. Un rol important în dezvoltarea relațiilor comerciale cu România, iar prin intermediul ei – și cu restul statelor Uniunii Europene, revine populației urbane din această regiune.

Obiect și metode de cercetare

În calitate de obiect de studiu a servit populația urbană din bazinul r. Prut prin evidențierea particularităților sale demografice.

În soluționarea scopului propus am utilizat mai multe principii metodologice: *principiul repartiției*, *principiul ierarhizării* și cel al *istorismului* [1].

Principalele activități vizate au fost:

- analiza dinamicii numărului populației;
- clasificarea orașelor în funcție de mărime și structura demografică;
- analiza potențialului uman și evidențierea unor priorități de dezvoltare.

Rezultate și discuții

În prezent, rețeaua de așezări urbane din bazinul r. Prut cuprinde 15 orașe (Fig.1), ceea ce reprezintă $\frac{1}{4}$ din numărul total pe republică. Majoritatea orașelor (excepție Lipcani, Cupcini, Costești, Cornești și Iargara) sunt centre raionale.

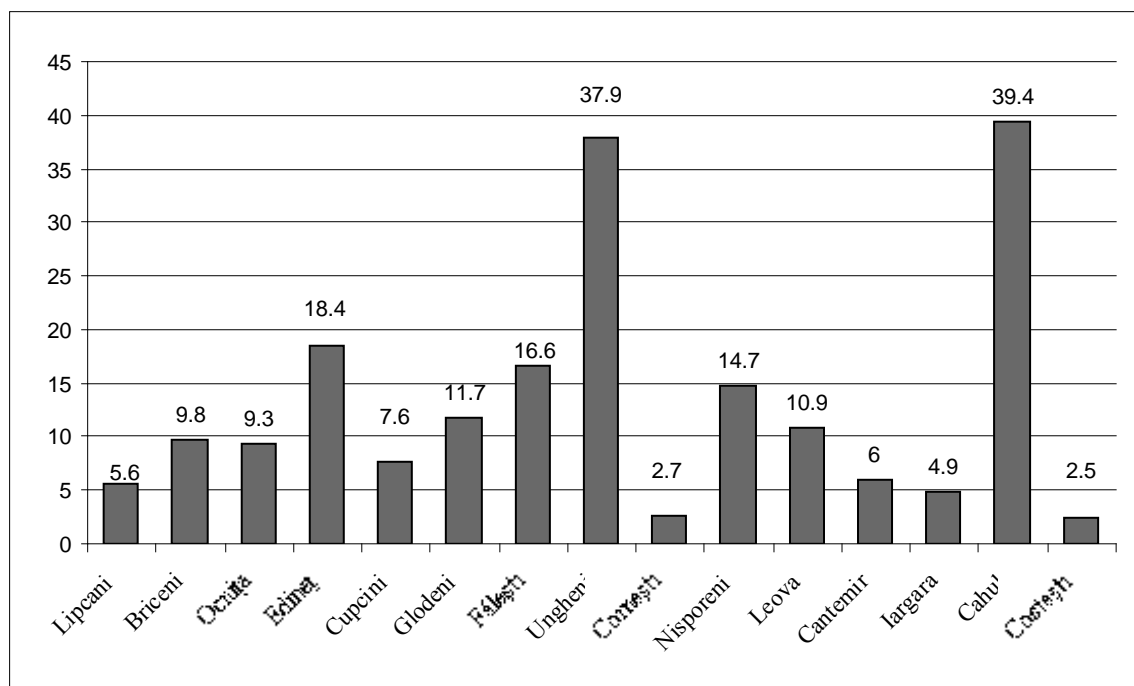

Fig.1. Numărul populației localităților urbane din bazinul r. Prut.

Numărul populației urbane în regiune este de 198 mii locuitori, sau 13,4% din cea urbană pe republică. Gradul de urbanizare în regiune este de 25,4%, fiind cu mult mai mic decât media pe republică (41,3%).

Din punct de vedere ierarhic, orașele din regiune pot fi clasificate în 4 grupe (Tab.1). Astfel, se observă că cea mai mare parte a populației (75,1%) este concentrată în orașele ce au peste 10 mii de locuitori (Fig.1), toate deținând în prezent funcția de centru raional. Numărul populației în aceste orașe nu s-a modificat esențial în ultimii 20 de ani, ceea ce denotă prezența unui important potențial economic.

Tabelul 1

Clasificarea orașelor conform numărului de locuitori la 1.01.2009

Nr. crt.	Numărul populației	Numărul de orașe și denumirea lor	Numărul populației și ponderea ei
1.	< 5 mii	3 – Costești, Cornești și Iargara	10,1 mii (5,1%)
2.	5 – 10 mii	5 – Lipcani, Briceni, Ocnîța, Cupcini și Cantemir	38,3 mii (19,3%)
3.	10 – 20 mii	5 – Edineț, Glodeni, Fălești, Nisporeni și Leova	72,3 mii (36,5%)
4.	> 20 mii	2 – Ungheni și Cahul	77,3 mii (39,1%)

În ultimii 20 de ani populația urbană din regiune s-a redus cu circa 22,5 mii locuitori, reducere cauzată de criza economică, care a determinat în mare parte și scăderea principalilor indicatori demografici. Cele mai esențiale reduceri s-au observat după anul 1994 (Fig.2), când scade mult rata natalității, crește rata mortalității, iar bilanțul migratoriu devine negativ. Criza economică a generat o migrație intensă a populației din localitățile urbane mici. Printre localități, cele mai mari reduceri numerice se atestă în orașele mari ai regiunii – Cahul (de la 44,6 mii loc. în anul 1992 la 39 mii loc. în anul 2008) și Ungheni (de la 40,2 mii loc. în anul 1996 la 37,8 mii loc. în anul 2008). În anii 2008-2009 se observă o stagnare a numărului populației urbane din regiune la nivel de 198 mii loc. (Fig.3).

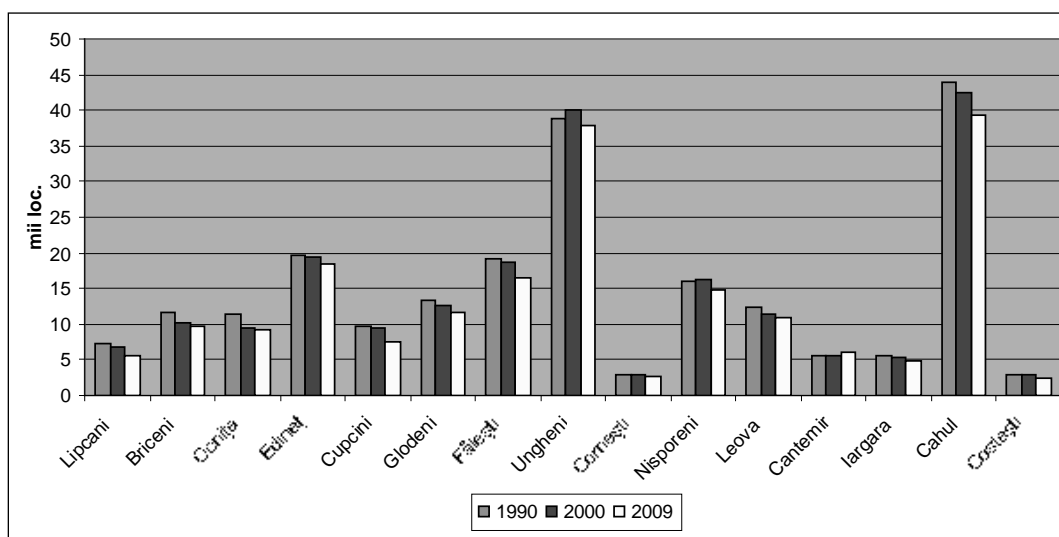

Fig.2. Dinamica numerică a localităților urbane în bazinul r. Prut.

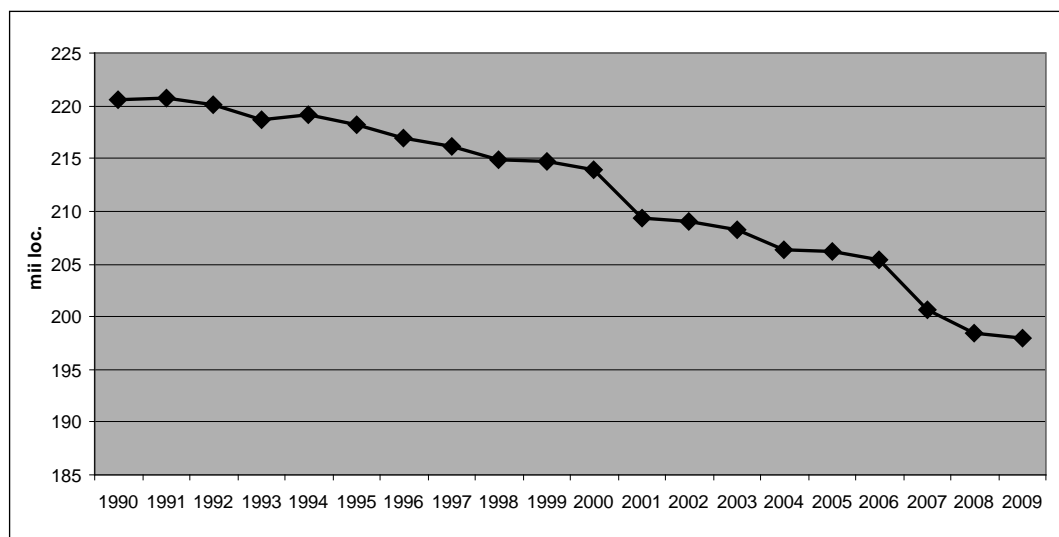

Fig.3. Dinamica numărului populației urbane în bazinul r. Prut.

Evoluția numerică a populației urbane din regiune este rezultatul fenomenului de reproducere a populației. În prezent, reieșind din coraportul efectivului numeric al celor născuți și al celor decedați, se poate evidenția *tipul îngust de reproducere*, când numărul celor născuți este mai mic decât al celor decedați (Fig.4). Cu numai 18 ani în urmă, în regiune se înregistra tipul lărgit de reproducere, iar rata natalității depășea de peste câte ori pe cea a mortalității.

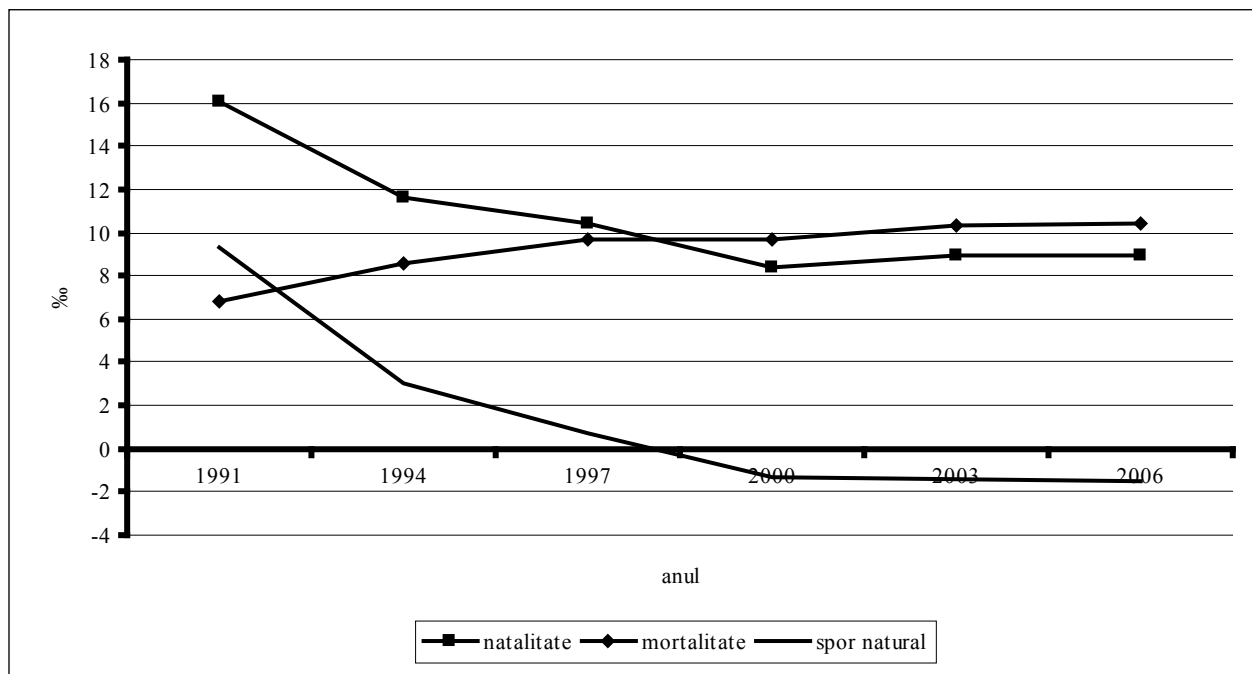

Fig.4. Bilanțul natural al populației urbane din bazinul r. Prut.

Rata natalității în regiune este în prezent de 8,9‰ și, începând cu anul 2003, este stabilă. Cea mai mare valoare, în perioada anilor 1991-2006, s-a înregistrat în anul 1991 (16,1‰), iar cea mai mică – în anul 2000 (8,4‰). La nivel de orașe, rata natalității variază de la 7,4‰ în or. Ocnița până la 12,2‰ în or. Cornești (ultimul reprezentând o excepție în această privință). În principalele orașe ale regiunii (Cahul, Ungheni și Edineț) acest indicator nu diferă esențial și variază între 8,2‰ și 8,8‰.

Rata mortalității depășește în prezent cea a natalității și constituie 10,4‰. Indicatorul respectiv a crescut destul de mult în perioada analizată: de la 6,8‰ în anul 1991 până la 10,4‰ în anul 2006. Creșterea ratei mortalității survine atât ca rezultat al modificărilor în structura pe vârste (scăderea ponderii populației tinere și creșterea celei vârstnice), cât și ca consecință a crizei economice, nivelului scăzut al asigurării sociale etc. În profil spațial, cele mai mici valori se înregistrează în orașele mari din regiune (Ungheni – 7,5‰, Cahul – 9,1‰), unde nivelul de trai (inclusiv accesul la serviciile medicale) este mai înalt. Valorile maxime se atestă în cele mai mici orașe (Lipcani – 17,4‰, Cornești – 16,3‰, Costești – 14,1‰), unde nivelul de trai se apropie tot mai mult de cel rural.

Bilanțul natural înregistrează, începând cu anul 1999, valori negative, cu tendințe permanente de scădere. Dacă în anul 1991 acesta era de 9,3‰, atunci în anul 1998 ajunge la valori nule, iar în prezent este de -1,5‰. Printre orașe, valori pozitive se înregistrează în Ungheni – 0,7‰ (avantajul poziției economico-geografice, nivelul de dezvoltare economică mai înalt) și Cantemir – 4,5‰. Orașul Canemir are pe toată perioada analizată cele mai mari valori, ceea ce se explică prin specificul etnocultural al populației, predominarea activității agricole, fapt ce-l cataloghează mai mult drept o așezare de tip rural.

Structura populației se bazează pe gruparea populației în funcție de caracteristicile demografice fundamentale – sexul și vârsta. Necesitatea cunoașterii structurii populației după sex și vârstă reiese din importanța acestor caracteristici în aprecierea locului și rolului fiecărei persoane în ce privește procesul de reproducere a populației, în activitatea economică și în organizarea socială [2].

În structura pe sexe a populației urbane din regiune (Fig.5) se observă o predominare a populației feminine (52,8%) față de cea masculină (47,2%). Această structură variază în funcție de grupa de vârstă și este considerată una normală. Dezechilibre mai mari în structura pe sexe apar la populația vârstnică, în special la cea de peste 50 de ani, ceea ce se explică prin faptul că în rândurile populației mature nivelul mortalității la bărbați este mai ridicat ca la femei.

Cunoașterea structurii populației după vârstă are o mare importanță în aprecierea populației active, a potențialului resurselor de muncă, în baza cărora se poate realiza o planificare economică și socială [3].

În prezent populația Republicii Moldova se împarte în următoarele grupe de vârstă [4]:

- 0 – 14 ani (populația tânără);
- 15-59 ani (populația matură);
- > 60 ani (populația vârstnică).

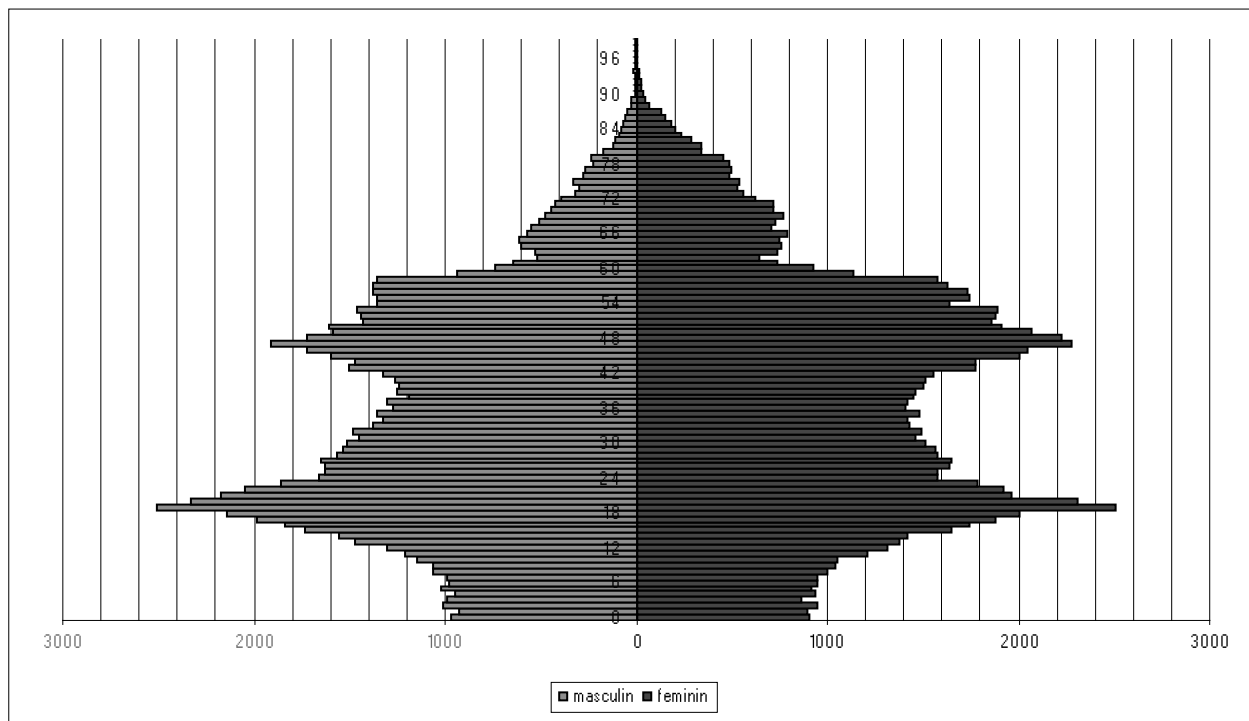

Fig.5. Structura populației urbane din bazinul r. Prut pe sexe și vârstă.

O imagine generală a structurii după vârstă se obține prin determinarea ponderii fiecărei grupe în totalul populației. La nivel de bazin, structura după vârstă atestă caracterul evident matur al populației (71%). Tendința generală în evoluția structurii pe vârste a populației constă în reducerea ponderii populației tinere (16%) și în creșterea ponderii populației vârstnice (13%). Astfel, putem constata că spațiul urban din regiune este bine asigurat cu forță de muncă, însă tot mai intens se manifestă procesul de îmbătrânire demografică a populației.

La analiza pe intervale mai mici de vârstă se observă că cea mai numeroasă (16,3%) este populația cuprinsă între vârstele 16 și 23 ani. Aceasta este reprezentată de actualii studenți, tineri specialiști sau eventuali șomeri, care se încadrează sau se vor încadra în câmpul muncii. Situația se complică prin criza economică persistentă și creșterea ratei șomajului.

În grupa tânără a populației (sub 10 ani) se observă o îngustare esențială a bazei piramidei, ca o consecință a reducerii ratei natalității ce s-a înregistrat în ultimii 10-15 ani. Această situație cauzează nu doar probleme sociale (numărul de copii la grădiniță sau de elevi la școală), dar și economice (gradul de asigurare cu forță de muncă, potențialul reproductiv al populației).

O altă problemă ține de creșterea ponderii populației vârstnice sau pensionare. Se prognozează că pe viitor ponderea lor va continua să crească, mărindu-se astfel presiunea asupra fondului social și, nemijlocit, asupra populației active.

Concluzii

Criza economică care a afectat întreaga populație a republicii s-a răsfrânt negativ și asupra regiunii bazinului r. Prut. Aceasta a condiționat scăderea principalilor indicatori demografici din regiune. Populația urbană din regiune s-a redus în perioada anilor 1991-2009 cu circa 22,5 mii locuitori. Fenomenul de depopulare a afectat toate tipurile de orașe. Modificări esențiale s-au înregistrat în evoluția ratei natalității și a mortalității. Astfel, bilanțul natural a ajuns de la valori pozitive foarte înalte (9,3%) înregistrate până la perioada de criză la cele negative (-1,5%) din prezent.

Regiunea este bine asigurată cu forță de muncă. Populația în vârstă aptă de muncă depășește 2/3 din cea totală. O problemă gravă constituie manifestarea procesului de îmbătrânire demografică, care constă în reducerea ponderii populației tinere și creșterea ponderii vârstnicilor.

Luând în considerație evoluția principalilor indicatori demografici, se poate menționa că în regiune se observă o tendință de reducere numerică a populației urbane. Această tendință se va menține până când nu se vor înregistra progrese esențiale în dezvoltarea economică a orașelor.

Referințe:

1. Cocean P. Geografia Regională. – Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2005.
2. Matei C. ș.a. Geografia economică și socială mondială. Vol.I. – Chișinău: Evrica, 1999.
3. Ibidem.
4. Populația Republicii Moldova pe vârste și sexe, în profil teritorial la 1 ianuarie 2008: Culegere statistică / Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. – Chișinău, 2008.

Bibliografie:

1. Matei C., Mățu M. ș.a. Impactul migrației populației asupra situației demografice din Republica Moldova. – Chișinău: ASEM, 2006.
2. Mățu M., Sochircă V. Geografia Umană a Republicii Moldova. – Chișinău: ARC, 2000.
3. Nimigeanu V. Metodologia cercetărilor geografice regionale. – Iași: Universitatea „Al.I. Cuza”, 1984.
4. Buletinul statistic al populației Republicii Moldova la 1.01.2009 / Departamentul Statistică și Sociologie. – Chișinău, 2009.

Notă: Rezultatele sunt obținute în cadrul Proiectului „Perspectivele evoluției orașelor mici și mijlocii în Republica Moldova la scară regională prin prisma priorităților dezvoltării durabile” (cifru 09.814.08.04A) cu suportul financiar al CSSDT.

Prezentat la 03.07.2009